

(Foto Jaap van Dijk)

Een avond met Jac. P. Thijsse in de Hof

Kort na de oorlogsdagen van mei 1940 kwam het bestuur van de Haarlemse N.J.N.-afdeling „Evonymus” bijeen om te overleggen op welke wijze onder de zo ingrijpend gewijzigde omstandigheden zou moeten worden verder gewerkt.

Voorzichtigheidshalve werd besloten voorlopig alleen excursies te houden in de directe omgeving van Haarlem. Wanneer de toestand wat overzichtelijker zou zijn geworden, zouden ook verderaf gelegen gebieden weer in het programma kunnen worden opgenomen.

Wie moest de eerste excursie in bezettingstijd leiden? Al gauw waren wij het er over eens, dat het de voorkeur verdiende, hiervoor niet iemand uit eigen kring te nemen, maar een enthousiaste oudere, die ons een hart onder de riem zou kunnen steken. Het was niet verwonderlijk, dat toen al spoedig de naam Thijsse viel. Zelden werd, voorzover ik mij kan herinneren, door de N.J.N. een beroep op hem gedaan om excursies te leiden of lezingen te houden, want wij wisten hoe druk hij het nog altijd had.

Voor deze gelegenheid meenden wij echter een uitzondering te mogen maken. Mij werd opgedragen naar „Binnenduyn” te gaan om Dr. Thijsse te vragen ons een avond in zijn Hof rond te leiden. Zoals gewoonlijk informeerde Dr. Thijsse zeer belangstellend naar onze afdeling. Toen ik tenslotte met mijn verzoek voor de dag kwam en vertelde waarom wij meenden zijn medewerking te moeten vragen, werd die onmiddellijk toegezegd. De avond van de 29ste mei, een woensdagavond, kwam hem het beste uit. Het was evenwel mogelijk, dat hij toch niet zou kunnen komen, omdat in die onzekere dagen

veel vergaderingen, waar hij beslist bij moest zijn, op korte termijn werden uitgeschreven.

De excursie naar de Hof moest echter in elk geval doorgang vinden, meende hij. Mijn bezwaar, dat onze afdeling vrijwel overwegend uit „vogelmensen” bestond en dat onze botanische kennis zeer gering was, wuifde hij luchtig van de hand.

Hij zou wel even een overzicht schrijven van wat er zo al in de laatste week van mei in de Hof te zien zou zijn. Daarmee gewapend zouden de bestuursleden, die zijn taak eventueel moesten overnemen, een voor-excursie kunnen maken, zodat zij op de avond van de eigenlijke excursie zijn plaats zouden kunnen innemen. Tegen etens-tijd nam ik, opgemonderd door zijn enthousiasme, afscheid. Tot mijn niet geringe verbazing lag het „overzicht” de volgende morgen met de eerste post in mijn brievenbus. Zes éénzijdig beschreven blocnote-vellen, zonder één doorhaling. Met in een begeleidend briefje de mededeling dat hij, zo enigszins mogelijk, zelf zou komen om de excursie te leiden.

De voor-excursies werden braaf gemaakt. Achteraf is dat overbodige moeite geweest, want toen wij op de avond van de excursie bij de Hof kwamen, stond Dr. Thijssse ons bij het hek op te wachten. De tijd vloog om. Plotseling werd in Haarlem luchtalarm gegeven en er weerklonken doffe knallen van afweergeschut. Dr. Thijssse keek de groep eens rond, want even was de aandacht afgeleid. Officieel mocht je onder dergelijke omstandigheden niet buiten blijven. Maar een schuilplaats was er niet en een stevig gesloten hek vrij-waarde ons voor controle. Spoedig vatte Dr. Thijssse daarom zijn betoog weer op en wij namen pas afscheid toen de schemering en het naderende „sperruur” ons daartoe noopten. Het „overzicht”, dat hij voor ons schreef, volgt hieronder.

Mr. M. Luikinga

Bij den ingang. Rechts: Lieve Vrouwen Bedstroo en Maagdepalm, uit-bloeiend, Pijpbloem (*Aristolochia clematis*) door Hildebrand een eeuw geleden in de Camera Obscura vermeld voor Haarlems omstreken, in bloei komend. Verder Kardinaalsmuts in bloei. Deze door den tuin heen in allerlei vormen. Bloeit met mooie gevorkte bijschermen in de onderste oksels van de nieuwe twijgen. In sommige bloemen de stampers rudimen-tair, in andere de meeldraden, nog in andere beide normaal.

Ingang links voorbij het fietsenrek: Hazelaars en daaronder Akelei mooi bloeiend en met veel kiemplantjes. Verder: Schermdragende Vogelmelk, deze door den heelen tuin. Sommige bloeiend met verwelkt blad (nakende mannetjes), andere nog met frisch blad. Vlak bij elkaar dikwijls, dus individueel onderscheid. Hier ook Knikkend Nagelkruid en rozetten met mooie donkere bladeren van Muursla. Hier als toegift de Eenbes, die niet in onze duinen, maar wel in die van de Oostzee voorkomt.

Aan het pad rechts aan de eene zijde hakhout van twee jaar geleden, nu vol met in bloei komend Zevenblad en opkomende Heggerank, Hop, Boschandoorn.

Aan de andere zijde het pas uitgekapte bosch met Voorjaarszonnebloem, uitgebloeide Primula's, heel mooie witte variëteit van Zenegroen, mooie

Ook zingt er de roodborst (Foto F. F. Hazelhoff)

pollen van Hemelsleutel en dicht opkomend Look zonder Look, eerste jaars, die elkaar verdringen, strijd om het bestaan.

Lijsterbes nog in bloei door den heelen tuin en dit jaar, ook door den heelen tuin rijk bloeiende Berberis; in de wijd open bloemen de prikkelbare meeldraden demonstreeren.

Verder op den heuvel schaduwvorm van de Duinroos in blad komend, mooie opslag van jeugdige Kardinaalsmuts en de reuzenasperge.

Rechts van het pad jonge Beuken, ongelijktijdig in blad komend, sommige nog met winterblad. De jonge overhangende loten gaan zich in dezen tijd gaandeweg oprichten, een mooi kalenderverschijnsel. In het „ronde berkenbosch” weer Aristolochia en heel dichte, forsche Lelietjes van Dalen. Deze ook elders in den tuin.

In het groote grasperk verspreid staande Lariksen, twee groepen, de eene Europeesche, de andere Japansche. Het gras van dit perk is thans het Roode Zwenkgras, een echt duingras, dat zich door den heelen tuin heen een plaats heeft verworven.

In het driehoekig perk langs dit groote grasperk staat nu weinig in bloei, maar de tootsen beginnen op te schieten. Let hier even op de Liggende Asperge.

Bij de bank aan het groote grasperk Jeneverbessen, beginnend te bloeien, onduidelijk.

Hier ligt voor ons het groote duinroosveld nu in bloei, enkele rose. Hier ontwikkelt zich langzamerhand een nog al natuurlijke formatie met tusschen de duinrozen: Doddegras, Klein Havergras, Kegelsilene, Geoorde Silene, Thijm, Steenthijm, Kleine Pimpernel, Wondklaver, Driekleurig Viooltje, Muurpeper, Witte Sedum.

Hoogerop Hondсроos en Egelantier met Voorjaarsganzerik en Muizenoor. In het Thijmveld een paar Kleine Teunisbloemen met de eigenaardig gekromde top.

De bijenkast staat nu in een typisch dicht struweel van Sleedoorn, Kardinaalsmuts en Hondсроos. De Sleedoornmassa is ontstaan door „wortelot”, afkomstig van twee struikjes. Let ook op de geweldige loten van de Hondсроos. Hier ondergroeit van de „heggeplanten”: Gouwe, Voorjaars-helmkruid, Andoorn, Look zonder Look en Aäronskelk. Deze nu uitgebloeid, de verwelkte bloeischeede omgeslagen van de rijpende vrucht. Deze Aäronskelk ook te zien in het uitgekapte bosch.

Bij de Sleedoorn omlaag en linksaf langs de vijver: Het Parnassia-strandje, nog grootendeels onder water en bevolkt met stekeltjes en voorns. Kleine Boterbloem reeds bloeiend. Twee kiemplanten van Lisch voorzien van bloemstokjes. Deze zijn in studie, om na te gaan hoe in den loop der jaren zich de prachtige kringgroei van Iris ontwikkelt, zooals die hier in een fraai massief te zien is. Nu volgt links de Mannetjesorchis in zijn kooi en dan verder aan beide kanten van het pad Harlekijsorchis, Breedbladig Handekenskruid en Keverorchis. Probeer te zien of dit Breedbladig Handekenskruid de vorm majalis of junialis is. Hier ook groote pollen van Smeerwortel en het opschieten van allerlei oeverplanten: Moerasandoorn, Wederik, Spiraea, Poelruit, dicht gewarrel van Vogelwikke, Moerasrolklaver, Moeraslathyrus. Aan het eind van den rietzoom aan het water een menigte Trosdragende Wederik en onder het berkje de nu mooi bloeiende Adderwortel.

Het pad stijgt nu langs het naaldhout, grove den, bergden, Zwarte den. Onder de dennen Rondbladig Wintergroen, net in bloei komend, Dennenorchis en Linnaeusklokje.

Hier mooi overzicht van den vijver. De oever nu op zijn mooist met de Lisschen. Doordat de bloemen meest in den morgen open gaan zien wij in den avond meest de zweefvliegenvorm van de bloem, slechts een enkele hommelvorm. Bij de eerste ligt de stempellob vlak tegen de bloemdek slip aan, bij de tweede staat de stempellob nog omhoog.

Langs de Zuidzijde van het Hof trekt nog de aandacht een groot massief van Esp, ontstaan uit wortelot van slechts twee boompjes en daarnaast een massief van eveneens op deze wijze ontstaan sleedoornbosch. Esp en Sleedoorn doordringen en verdringen hier elkaar.

Hier ook de Adelaarsvaren tegen het dennenbosch. De kleine sparretjes hier zijn Sitka-sparren, thans zeer in trek bij duinbebossching.

De Nachtegaal zingt druk. Besteed er een paar minuten aan om enkele motieven vast te houden en te herkennen. Ook de tijdsduur van enkele strofen. De geregelde geleding in drieën, waarvan wel wordt afgeweken. Zichzelf herhalen. Wisselzang met tegenstander. Betalen met gelijke munt. Ook zingen er druk: fitis en tuinfluiter. Minder druk: grasmusch, braamsluiper, winterkoning, roodborst, roodstaart, merel, zanglijster. Sterntjes komen geregeld visschen en verdwijnen met hun prooi naar de duinen, waar ze een groote broedkolonie hebben.

In het „binnenlaantje” van de bijenkast westwaarts: Grootbloem sterremuur en Dalkruid.

De zweefvlieg Eristalinus sepulchralis (Foto Drs. A. v. d. Stelt)

